

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
2. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za izjemne športne uspehe ter pomembni prispevek k razvoju slovenskega parastrelstva in
parašporta ter prepoznavnosti Slovenije v svetu**

prejme

FRANČEK GORAZD TIRŠEK

ZLATI RED ZA ZASLUGE.

Franček Gorazd Tiršek, za najbližje Nani, je ena najprepoznavnejših osebnosti slovenskega parašporta in eden najuspešnejših parastrelcev na svetu. Njegova športna pot je izjemna zgodba o nepopustljivosti, disciplini in predanosti, ki presega tekmovalne rezultate in uteleša najvišje vrednote slovenske športne etike. Kljub hudi prometni nesreči leta 2003, po kateri je zaradi tetrapareze ostal trajno gibalno oviran, se je odločil sprejeti izziv in začeti popolnoma novo življenjsko pot. Upor proti omejitvam, volja do napredka ter želja po osebni in športni rasti so ga vodili do vrhunskih dosežkov, ki so pomembno vplivali na sodobno obdobje slovenskega parašporta.

Že štiri leta po nesreči je začel nastopati za slovensko reprezentanco športnikov invalidov v streljanju. Izjemno hitro je napredoval, se uveljavil na mednarodnem prizorišču in postal športnik, ki premika mejnike mogočega. Njegova prva velika prelomnica je bila uvrstitev na paralimpijske igre v Londonu leta 2012, kjer je osvojil srebrno medaljo v disciplini zračne puške stoje R4 (kategorija SH2). Tudi na naslednjih paralimpijskih igrah v Riu de Janeiru leta 2016 je dokazal svojo pripravljenost in kakovost, saj je znova osvojil srebrno odličje. Leta 2021 je na igrah v Tokiu osvojil še tretjo srebrno medaljo v isti disciplini in prvič bronasto v disciplini zračne puške leže R5 ter s tem dopolnil svojo zbirko olimpijskih odličij.

Vrhunec njegove kariere je paralimpijski naslov, ki ga je osvojil leta 2024 na igrah v Parizu. V dramatičnem finalu, ki velja za enega najbolj kakovostnih v zgodovini discipline R4, je s paralimpijskim

rekordom 253,3 kroga osvojil zlato medaljo. Ta dosežek potrjuje njegovo izjemno tehnično mojstrstvo, psihološko trdnost in sposobnost največje tekmovalne osredotočenosti. S tem je postal eden redkih strelcev, ki so v karieri osvojili celoten komplet paralimpijskih odličij, kar ga uvršča ob največje velikane športnega parastreljanja.

Franček Gorazd Tiršek ima tako v zbirki kar pet paralimpijskih medalj, tri medalje z evropskih prvenstev, od tega dva naslova evropskega prvaka v letih 2018 in 2024, ter dve medalji, eno srebrno in eno bronasto, s svetovnih prvenstev. Je tudi večkratni zmagovalec ali dobitnik medalj na tekmah za svetovni pokal ter osemkratni dobitnik naslova parašportnik leta v Republiki Sloveniji.

Franček Gorazd Tiršek pa ni izjemen le zaradi tekmovalnih rezultatov. Njegov prispevek k razvoju parašporta, zlasti parastrelstva, je večplasten. S profesionalnim pristopom, zanesljivostjo in sistematičnim delom je pomembno prispeval k večji ozaveščenosti o pomenu vrhunskega parašporta v Sloveniji ter odprl vrata številnim mladim športnikom invalidom, za katere je zgled in navdih. Sodeloval je pri razvoju reprezentančnih programov, izpopolnjevanju opreme in metodologije streljanja za športnike invalide ter prispeval k večji strokovnosti in ugledu slovenskega parastrelstva v mednarodnem prostoru.

Pomembna sta tudi njegov humanitarni in družbeni vpliv. Njegove dosežke je prepoznala lokalna skupnost, saj ga je njegova domača občina Gornji Grad počastila z naslovom častnega občana. Ob tem redno sodeluje na dogodkih, kjer spodbuja mlade, da verjamejo vase, gradi športno kulturo in s svojim nastopom dokazuje, da je mogoče tudi v izjemno težkih okoliščinah živeti polno in uspešno življenje. Je športnik, ki rezultate sprejema z veliko skromnostjo in spoštovanjem, hkrati pa jih zna povezati z odgovornostjo do skupnosti. Številni posamezniki in ustanove se obračajo nanj za nasvet, podporo ali strokovni vpogled v svet športnega streljanja za invalide.

S svojim optimizmom, toplino in odprtostjo je postal ambasador vključevanja in enakih možnosti za vse. V javnih nastopih in intervjujih poudarja, kako pomembna sta vztrajnost in aktivno spoprijemanje z izzivi. Sam pogosto pove, da ga je šport »zgradil in mu dal samozavest«. Prav ta stavek najbolj jedrnato odraža njegovo poslanstvo: pokazati, da šport ni le tekmovanje, temveč tudi prostor, kjer človek najde notranjo moč, disciplino in prostor za osebno rast. Njegova zgodba je zgodba o preseganju meja, moči značaja in tem, kako lahko šport spreminja življenje.

S športno odličnostjo, osebnim zgledom, javnim delovanjem in dolgoletno predanostjo parašportu je Franček Gorazd Tiršek pomembno prispeval k prepoznavnosti Republike Slovenije na mednarodnem parašportnem področju. Njegovi uspehi so navdih novim generacijam in opominjajo, kako dragoceni so vztrajnost, pogum, spoštovanje in predanost, ki jih uteleša.

Republika Slovenija se mu z državnim odlikovanjem – zlatim redom za zasluge – zahvaljuje za izjemne dosežke, izstopajočo športno pot, izjemni osebni zgled ter pomembni prispevek k razvoju parašporta in ugledu države v mednarodni skupnosti.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter

2. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za izjemni pomen pri ohranjanju pisne kulturne dediščine in za koordinacijo državne
arhivske javne službe**

ob osemdesetletnici delovanja

prejme

ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE

ZLATI RED ZA ZASLUGE.

Skrb za arhivsko gradivo na Slovenskem ima dolgo tradicijo in se je od sredine 19. stoletja razvijala podobno kot v drugih deželah Habsburške monarhije. Na Kranjskem in po letu 1918 v jugoslovanskem delu slovenskega ozemlja je bila tesno povezana s Kranjskim deželnim muzejem (ustanovljenim leta 1821) in nato Narodnim muzejem v Ljubljani, iz katerega je po drugi svetovni vojni s prevzemom njegovih arhivskih fondov in zbirk izšel slovenski državni arhiv.

To se je zgodilo z uredbo Narodne vlade Slovenije, sprejeto 31. oktobra 1945, s katero je bil ustanovljen Osrednji državni arhiv Slovenije. Ta se je zaradi upravno-političnih sprememb nato večkrat preimenoval. Današnje ime Arhiv Republike Slovenije (ARS) je iz leta 1990, ko je simbolno postal osrednji varuh arhivskega gradiva suverene slovenske države. Po političnih spremembah in demokratizaciji so bili ARS postopno priključeni t. i. specialni arhivi: Zgodovinski arhiv CK ZKS (1990), Arhiv Inštituta za zgodovino delavskega gibanja (1992) in del arhiva Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije, vključno z gradivom nekdanje Službe državne varnosti (1998).

Poleg priključitve specialnih arhivov so na delo ARS v desetletju po osamosvojitvi vplivali zlasti prevzemi arhivskega gradiva ukinjenih družbenopolitičnih organizacij in upravnih organov nekdanje socialistične republike. ARS se je takrat s kopijami gradiva ali potrdili, izdanimi na njegovi podlagi, izkazal kot ključni vir informacij za uveljavljanje pravic državljanov, ki so potrebovali dokumentacijo pri izvajanju zakona o denacionalizaciji, zakona o žrtvah medvojne in povojne nasilja, pri obnovi sodnih procesov, pridobivanju državljanstva in podobno. V tem obdobju je resnično prišlo do izraza spoznanje, da arhivsko gradivo presega pomen narodne kulturne dediščine, temveč je tudi pomemben in pogosto edini vir podatkov za uveljavljanje individualnih ali kolektivnih pravic, s čimer je ARS postal eden ključnih institucij za zagotavljanje pravne varnosti države in državljanov.

Okrogla obletnica delovanja ARS sovpada s pridobitvijo novih, sodobnih prostorov. Konec leta 2024 se je preselil v popolnoma obnovljeno in delno dozidano nekdanjo vojašnico, ki je postala sodobni sedež državnega arhiva. Ta hrani dragoceno arhivsko gradivo v časovnem razponu od srednjega veka do današnjega časa, ki obsega 30.000 tekočih metrov ter je razvrščeno v skoraj 2000 arhivskih fondov in zbirk.

ARS je osrednja državna arhivska ustanova z najvišjo avtoriteto na področju varstva arhivskega gradiva v Sloveniji. Kot organ v sestavi Ministrstva za kulturo Republike Slovenije zagotavlja enotno strokovno izvajanje arhivske dejavnosti ter uspešno sodeluje z regionalnimi arhivi pri usmerjanju in koordinaciji arhivske javne službe. V ARS imajo sedež medarhivske delovne skupine kot strokovna posvetovalna telesa ter komisiji za strokovne izpite in strokovne nazive na področju varstva arhivskega gradiva.

ARS je skrbnik arhivskega gradiva od njegovega nastanka pri ustvarjalcih do uporabe in predstavitev v javnosti. Nadzoruje in usmerja ravnanje z dokumentarnim gradivom, izdaja strokovna navodila za odbiranje arhivskega gradiva in usposablja zaposlene pri ustvarjalcih gradiva. Varuje javno arhivsko gradivo državnih organov, javnih skladov in agencij ter drugih pravnih oseb, ki delujejo za območje celotne države. Poleg tega hrani tudi zasebno in filmsko arhivsko gradivo. Za zagotavljanje celovitega pregleda vodi zbirno evidenco javnega arhivskega gradiva v državi, evidenco arhivskega gradiva v tujini, ki se nanaša na Slovenijo in Slovence, ter evidenco javnih simbolov, grbov, zastav, pečatov, žigov in štamplik na ravni države.

Z raziskovalnim in publicističnim delom ter mednarodnimi projekti utrjuje vpetost slovenske arhivistike v mednarodni prostor, kjer je zato Slovenija pomembna kulturna in znanstvena partnerica. Že desetletja plodno sodeluje s kulturnimi, dediščinskimi in znanstvenoraziskovalnimi ustanovami v Sloveniji, vpet je v mednarodne projekte na področju arhivistike in ima zgledne stike z državnimi arhivi številnih držav, zlasti evropskih.

Zaščito narodne kulturne dediščine v okviru ARS dopolnjujeta Slovenski filmski arhiv in Center za konserviranje in restavriranje. Prvi je zbral in ohranil večino slovenske filmske produkcije, nastale v 120 letih filmskega ustvarjanja, drugi pa kot osrednja delavnica zagotavlja preživetje najbolj ogrožene pisne in grafične dediščine ter likovnih del na papirju, ki jih hranijo matični arhiv, drugi slovenski javni in cerkveni arhivi ter druge ustanove.

ARS torej ni le skladišče papirja, temveč je temelj pravne države, jamstvo za demokratično transparentnost ter nezamenljivi varuh državnega in narodovega spomina. To ključno sporočilo aktivno prenaša tudi javnosti z razstavami, pedagoškim delom s šolskimi in drugimi skupinami ter z bogato publicistično dejavnostjo, saj je doslej izdal več kot 210 publikacij. S svojo dejavnostjo ARS popularizira zgodovino in krepi skupno kulturno dediščino slovenskega prostora, ki je DNK narodne identitete in samozvesti ter utrjuje državotvornost Republike Slovenije.

Republika Slovenija se z državnim odlikovanjem zlati red za zasluge Arhivu Republike Slovenije zahvaljuje za pomembni prispevek k razvoju arhivske stroke ter za izjemni pomen pri ohranjanju pisne kulturne dediščine in za koordinacijo državne arhivske javne službe.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter 4. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja Republike Slovenije.

Za izjemne tekmovalne dosežke, odličnost dela in prispevek k razvoju mlajših tekmovalcev

prejme

PETER ANDOLŠEK

RED ZA ZASLUGE.

Peter Andolšek je bil rojen 3. novembra 2005 v Veliki Poljani blizu Ribnice. Obiskoval je Osnovno šolo Ribnica (2011–2020), šolanje nadaljeval na Gimnaziji Bežigrad v Ljubljani (2020–2024), zdaj pa je študent 2. letnika fizike na Fakulteti za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani.

Peter Andolšek je najuspešnejši mladi znanstvenik v zgodovini Slovenije. Je nosilec štirih zlatih medalj z mednarodnih olimpijad iz astronomije in astrofizike, kjer je dvakrat dosegel absolutno prvo mesto. Je edini tekmovalec v zgodovini te olimpijade s štirimi zlatimi medaljami in edini, ki je ubranil vodilno mesto. Čeprav se olimpijad praviloma udeležujejo starejši in bolj izkušeni dijaki, je bil Peter že v prvem letniku gimnazije uspešen na državnih izbirnih testih, se uvrstil na mednarodno olimpijado iz astronomije in astrofizike v Kolumbiji ter osvojil svojo prvo zlato medaljo. Njegovi uspehi so se iz leta v leto le še stopnjevali. Po ponovno osvojeni zlati medalji leta 2022 na olimpijadi v Gruziji je leta 2023 na Poljskem osvojil absolutno prvo mesto in postal najuspešnejši mladi astronom na svetu. Uspeh je v konkurenci približno 250 najboljših mladih astronomov iz več kot 50 držav ponovil tudi leto pozneje na olimpijadi v Braziliji. Dodatni priznanji je prejel za najboljšo rešitev opazovalne naloge in najboljši pristop k obdelavi podatkov.

Petrovi uspehi niso omejeni le na tekmovanja v astronomiji, saj je izjemne rezultate dosegal tudi na tekmovanjih iz fizike. Na mednarodnih fizikalnih olimpijadah je dosegel eno srebrno in eno zlato odličje, s čimer je postal najuspešnejši slovenski udeleženec fizikalnih olimpijad, uspeh pa je dopolnil še z dvema zlatima medaljama na evropskih fizikalnih olimpijadah. Mednarodnih fizikalnih olimpijad se udeležuje približno 400 tekmovalcev iz več kot 80 držav, evropska fizikalna olimpijada pa je že prerasla okvire stare celine s približno 200 izbranimi udeleženci iz več kot 40 držav, med njimi tudi Kitajske, Japonske in ZDA.

Tako vrhunski rezultati niso sad naključja ali trenutnega navdiha. Zahtevajo poglobljeno razumevanje fizikalnih konceptov ter ustvarjalnost, iznajdljivost in vztrajnost pri reševanju zastavljenih nalog, ki daleč presegajo okvire šolskih standardov. Petrovi uspehi kažejo na izjemno nadarjenost, sistematično delo ter dolgoletno zanimanje za astronomske in fizikalne vede.

Dodatno težo tem res izjemnim dosežkom daje Petrova predanost nesebičnemu prenašanju znanja na mlajše, znanja željne dijake. Tako že več let aktivno vodi astronomske krožke, najprej na matični gimnaziji, zadnje leto pa vodi slovenski astronomski krožek, ki se ga zaradi spletne izvedbe lahko udeležujejo dijaki iz celotne države. Sodeluje pri izvedbi astronomskih taborov, šolskih in državnih tekmovanj iz astronomije v okviru Društva matematikov, fizikov in astronomov Slovenije ter pri pripravi slovenskih ekip na olimpijado. V prejšnjem letu je sodeloval tudi pri organizaciji in izvedbi srednjeevropskega tekmovanja iz astronomije in astrofizike v Avberju na Krasu.

Pri tem je treba poudariti, da poučevanje tekmovalcev ni le razlaga rešitev. Gre za globlje razumevanje fizikalnih zakonov, sposobnost oblikovanja kompleksnih idej in iskanje novih konceptov. Z deljenjem inovativnih pristopov, spodbudo in zgledom, kako se spoprijeti z zahtevnimi nalogami, Peter kot mentor neposredno prispeva k razvoju novih generacij mladih znanstvenikov. Z bogatimi izkušnjami s tekmovanj lahko snov približa dijakom na dostopnejši in privlačnejši način, hkrati pa dijake spodbuja k raziskovanju in odkrivanju sveta. Peter z izjemnimi dosežki na mednarodnih olimpijadah iz znanja velja za najuspešnejšega slovenskega tekmovalca doslej. Njegove vrhunske uvrstitve so pomemben prispevek k mednarodni prepoznavnosti in ugledu Slovenije na področju znanosti. Njegova predanost astronomiji in fiziki navdihuje mlade talente, njegovo neposredno delo z njimi pa jih spodbuja k razmišljanju, raziskovanju in odkrivanju novega. S tem pomembno prispeva k popularizaciji znanosti med mladimi ter k motivirani in povezani širši znanstveni skupnosti. Za izjemne tekmovalne dosežke, odličnost dela in prispevek k razvoju mlajših tekmovalcev Peter Andolšek prejme red za zasluge Republike Slovenije.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
4. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za strokovno, vizionarsko in izjemno predano življenjsko delo, ki je odločilno vplivalo na
razvoj donorske in transplantacijske dejavnosti v Republiki Sloveniji, ter za trajno
obogatitev slovenskega zdravstvenega prostora**

prejme

DANICA AVSEC

RED ZA ZASLUGE.

Prim. Danica Avsec, dr. med., specialistka anesteziologije in intenzivne terapije, je med ključnimi ustvarjalci slovenskega donorskega in transplantacijskega sistema. Z izjemnim strokovnim znanjem, vodstvenimi sposobnostmi in neomajno etično držo je v več desetletjih dela postavila temelje sodobni, varni in mednarodno priznani organizaciji darovanja in presaditev organov v Republiki Sloveniji. Njeno pionirsko delo in neprekinjena predanost bolniku nista le strokovni dosežek državnega pomena, temveč tudi navdihujoči prispevek k človečnosti, solidarnosti in razvoju zdravstvene kulture v širši družbi.

Po končanem študiju medicine in opravljenih strokovnih izpitih je klinično pot začela v Mariboru, kjer je hitro prepoznala ključno vlogo anesteziologije in intenzivne terapije pri razvoju donorske medicine. Dodatna izobraževanja v tujini, zlasti Nemčiji, so ji omogočila seznanitev s področjem, ki je takrat v Sloveniji šele dobivalo obliko. Leta 1998 je prevzela naloge bolnišnične transplantacijske koordinatorice in s tem začela postopek vzpostavljanja sistema, ki ga pred tem v Sloveniji še ni bilo. Že leto pozneje je postala soustvarjalka državne donorsko-transplantacijske mreže, leta 2000 pa je bila imenovana za direktorico zavoda Slovenija-transplant, ki ga je nato vodila dvajset let.

Pod njenim vodstvom je Slovenija vzpostavila celoviti, učinkoviti, etični in pregledni sistem darovanja organov, ki temelji na znanstveni podprtosti, mednarodni primerljivosti ter trdni zakonski in etični usklajenosti. Slovenija-transplant je pod njenim vodstvom postal evropsko prepoznana institucija, ki je pomembno sooblikovala standarde na področju darovanja in presaditev. Prim. Avsec je bila vključena v številne evropske projekte kot vodja ali nosilka delovnih sklopov ter sodelovala pri pripravi evropskih direktiv. Kot nosilka certifikata evropske transplantacijske koordinatorice in prejemnica častnega certifikata UEMS je utrdila visoko strokovno raven slovenske prakse.

Sodelovanje v strokovnih odborih Sveta Evrope in Evropske unije ter združenjih transplantacijskih koordinatorjev dokazuje njeno pomembno vlogo v mednarodnem prostoru.

V slovenskem zdravstvenem okolju je pomembno prispevala k razvoju kulture sodelovanja med zdravniki, zdravstvenimi ustanovami in bolniki. Še posebej dragocen je njen prispevek k ozaveščanju javnosti o pomenu darovanja organov. Z nešteti javnimi nastopi, intervjuji, strokovnimi predavanji in sodelovanjem v humanitarnih kampanjah je bistveno vplivala na to, da je danes Slovenija ena najbolj naklonjenih držav darovanju organov. Njena bibliografija, ki obsega več kot sto enot, izkazuje njeno predanost raziskovanju, izobraževanju in prenosu znanja na mlajše generacije.

Izjemno pomembna je tudi njena vloga v Slovenskem društvu Transplant. Kot dolgoletna povezovalka med zavodom Slovenija-transplant in društvi bolnikov je sooblikovala projekte, ki so javnosti približali resnične zgodbe darovalcev in prejemnikov organov ter odpravljali predsodke o transplantacijah. Projekta *Moja brazgotina, moje življenje* ter *Krog hvaležnosti in sodelovanja* temeljita na njeni strokovnosti, empatiji in razumevanju potreb bolnikov. Prim. Avsec je vselej izkazovala spoštljivi, sočutni in človekoljubni odnos do bolnikov ter celotnega procesa zdravljenja pred transplantacijo in po njej. S tem je pomembno prispevala k ustvarjanju zaupanja med zdravstvenimi ustanovami in društvu pacientov ter krepila etične temelje donorske dejavnosti.

Prim. Danica Avsec je s strokovnim, organizacijskim in človekoljubnim delom utemeljeno ena ključnih osebnosti slovenske transplantacijske zgodovine. Njeno predano delo je številnim bolnikom omogočilo novo priložnost za življenje, njena vizija pa ostaja trdni temelj za prihodnji razvoj donorske in transplantacijske dejavnosti v Sloveniji.

Republika Slovenija z državnim odlikovanjem izkazuje spoštovanje in hvaležnost prim. Danici Avsec za njeno življenjsko delo, ki je izjemni prispevek k napredku slovenske medicine in plemenitenju družbenih vrednot.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
4. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za izjemno kulturno in glasbeno udejstvovanje, ki je pripomoglo k razvoju in ohranjanju
slovenske narodnozabavne glasbe ter krejitvi prepoznavnosti Slovenije v svetu,**

ob sedemdesetletnici aktivnosti

prejme

ANDREJ BERGANT

RED ZA ZASLUGE.

Andrej Bergant se je rodil 30. novembra 1938 v majhni vasici Sv. Tomaž nad Praprotnim v občini Škofja Loka. Po končani gimnaziji v Škofji Loki je študij nadaljeval na ljubljanski gradbeni fakulteti in se nato zaposlil kot gradbeni inženir. Skupaj z drugimi člani zasedbe Fantje s Praprotna se je kalil v cerkvenem pevskem zboru in vseh pevskih sestavih KUD Bukovica, obiskoval pa je tudi solopetje v Glasbeni šoli Škofja Loka.

Fantje s Praprotna so prvič javno nastopili z mladinskim zborčkom leta 1956 na šolski proslavi v vasi Bukovica v Selški dolini. Fantje, stari od 16 do 18 let, so pod strokovnim vodstvom pevovodje Franca Potočnika nastopali tudi v sekstetu in kvintetu. Februarja 1962 se je sekstet za nastop na prireditvi Pokaži, kaj znaš! v Železnikih poimenoval Fantje s Praprotna, ker so bili skoraj vsi doma iz te vasi. Ustanovni član in vodja pevske skupine Fantje s Praprotna je bil Andrej Bergant.

Leta 1963 je pevska skupino Fantje s Praprotna njihov pevovodja Franc Potočnik prijavil na snemanje oddaje Radia Ljubljana Za našo vas, za katero so posneli več pesmi, nekatere med njimi skupaj z moškim zborom KUD Bukovica. Jeseni istega leta so se prijavili na tekmovanje v oddaji Pokaži, kaj znaš! na Radiu Ljubljana, se uvrstili v finalno oddajo in nato zmagali ter za nagrado prejeli snemanje za glasbeni arhiv Radia Ljubljana. Tako so posneli dvanajst vokalnih pesmi, ki se na prvem programu Radia Slovenija predvajajo še danes.

V finalni oddaji je njihov nastop slišal tudi Lojze Slak in takoj ugotovil, da bi bili pravišnji za njegov novi ansambel, zato jih je povabil k sodelovanju, Fantje s Praprotna pa so pevsko pot nadaljevali v Ansamblu Lojzeta Slaka. Že v prvih desetih letih je ansambel nastopal po vsej Sloveniji in Evropi ter dosegel vrh kakovosti in priljubljenosti doma in v tujini. Leta 1970 so odšli na prvo veliko turnejo po Združenih državah Amerike in Kanadi, dve leti pozneje pa še po Avstraliji, Franciji, Belgiji, Nizozemski, Švici in Zahodni Nemčiji. Turneje po Združenih državah Amerike in Kanadi so ponavljali vsakih pet let do leta 1990 ter slovensko pesem in košček domovine ponesli našim rojakom in ameriškim poslušalcem.

Čeprav so fantje veliko potovali po Sloveniji in svetu, na domače kraje niso pozabili. Andrej Bergant se še vedno redno vrača na Praprotno, kjer se je začela njegova pevska pot.

S prepoznavnim prvim tenorjem in občutkom za občinstvo je Andrej Bergant poslušalcem približal številne Slakove uspešnice in skupaj s Fanti s Praprotna ohranjal izročilo slovenskih ljudskih pesmi. Za Ansambel Lojzeta Slaka in pevski kvartet je napisal tudi nekaj besedil in melodij.

Ob jubileju se Republika Slovenija z državnim odlikovanjem Andreju Bergantu zahvaljuje za njegov dragoceni prispevek k slovenski kulturi, še posebej slovenski narodnozabavni glasbi in oblikovanju slovenske narodne identitete. S prepevanjem je Slovenijo ponesel po vsem svetu, ponarodele pesmi pa bodo ostale v spominu in srcih Slovenk in Slovencev ter drugih poslušalcev doma in v tujini.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
4. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za znanstveno poglobljeno in odmevno raziskovalno delo na področju razvojne
psihologije in za uveljavljanje sodobnih pogledov na otrokov razvoj in učenje ter
za uveljavljanje človekovih pravic**

prejme

DR. LJUBICA MARJANOVIČ UMEK

RED ZA ZASLUGE.

Dr. Ljubica Marjanovič Umek, redna profesorica za razvojno psihologijo, zaslužna profesorica Univerze v Ljubljani, je več kot 40 let predavala razvojne psihološke predmete na dodiplomskem in podiplomskem študiju psihologije ter pedagogike in andragogike. Je priznana in pronicljiva raziskovalka, ki je močno vpeta v širši družbeni prostor, uveljavljena in prepoznana v domačem in mednarodnem raziskovalnem okolju. Prizadeva si, da bi bili izsledki raziskav uporabna različnih področjih, povezanih z razvojem in učenjem otrok. Stalnica njenega raziskovalnega dela je preučevanje govora dojenčkov, malčkov in otrok.

Dolga desetletja je preučevala tudi otroško igro, ki jo razume kot dejavnost, s katero se otrok celovito razvija in uči. Prepričana je, da sta v času pogoste rabe zaslonov tudi med predšolskimi otroki še toliko bolj pomembna razumevanje vloge otroške igre v razvoju in učenju ter seznanjanje staršev in strokovnih delavcev o pomenu igre, zlasti proste igre. Dr. Ljubica Marjanovič Umek je ena vodilnih raziskovalk predšolske vzgoje. Pri razvoju sodobnega koncepta predšolske vzgoje, ki se pomembno razlikuje od šole, je orala ledino in v desetletjih pomembno prispevala k razvoju kakovostnih vrtcev v Sloveniji in k njihovi prepoznavnosti v mednarodnem prostoru.

Znanstvena bibliografija dr. Ljubice Marjanovič Umek je zelo obsežna, bogata in raznolika. Je avtorica in soavtorica več kot sto izvirnih znanstvenih člankov, objavljenih tudi v tujih mednarodno odmevnih znanstvenih revijah, približno tristo poglavij v domačih in tujih znanstvenih monografijah ter več kot dvajset samostojnih znanstvenih monografij. Enako bogata kot raziskovalno sta tudi njeno strokovno delo in družbeno udejstvovanje. Je ena najbolj družbeno angažiranih razvojnih psihologinj.

V osemdesetih letih si je prizadevala za podaljšanje porodniškega dopusta z devet na dvanajst mesecev, za kakovostno mrežo javnih vrtcev in čim večjo vključenost otrok v vrtce. Več desetletij je bila aktivna v Zvezi prijateljev mladine Slovenije (ZPMS), bila je soustanoviteljica in nekaj let tudi predsednica mreže telefona za otroke in mladostnike (TOM), pobudnica za ustanovitev slovenske komisije za oceno igrač za pridobitev znaka dobrega igrača, že od začetka osemdesetih let je sodelovala tudi z revijami za otroke. Za svoje visoko kakovostno ter odmevno raziskovalno, strokovno in družbeno angažirano delo je prejela več nagrad in priznanj, med drugim Zoisovo nagrado za življenjsko delo v znanstvenoraziskovalni in razvojni dejavnosti.

Republika Slovenija se z državnim odlikovanjem zasl. prof. dr. Ljubici Marjanovič Umek zahvaljuje za njen dragoceni prispevek na področju razvojne psihologije ter za njeno zavzemanje za vključujočo družbo, temelječo na razumevanju različnosti in drugačnosti ter spoštovanju človekovih pravic.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter 4. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije je predsednica republike izdala ukaz o podelitvi odlikovanja Republike Slovenije.

**Za vrhunske umetniške dosežke na področju baletne,
koreografske in gledališke ustvarjalnosti**

prejme

ALEKSANDRA VALENTINA TURCU

RED ZA ZASLUGE.

Aleksandra Valentina Turcu se je iz vrhunske baletne plesalke prerodila v virtuozinjo koreografije. Njen odrski jezik je sinonim za dovršenost in prefinjeno estetiko, ki osupne gledalca in mu znane zgodbe prikaže s popolnoma novega, »valentinističnega« zornega kota. Njen slog odlikujejo filigransko natančni gibi, posebej izbrana glasba in domišljena sleherna podrobnost v predstavi, njen ustvarjalni proces pa inteligenca, izvrstno poznavanje svetovne literature, spoštljivost do avtorjev literarnih del in svetovljanstvo. Kot koreografinja je razvila edinstveni slog, ki ga poznavalci imenujejo dramski oziroma filmski balet kot izrazno, dramaturško in vizualno bogato obliko baletnega gledališča, v katerem se klasična baletna tehnika prepleta s psihološko poglobitvijo likov, filmsko dramaturgijo, pripovednostjo, izbrano glasbo in gledališko simboliko.

Rodila se je 9. maja 1974 v Zagrebu v družini baletnih umetnikov Marina Turcuja in Maje Srbljenović Turcu, ki sta hčer ljubila tako močno kot baletni oder ter ji predala svoje vrhunsko znanje. Umetnost je njenemu življenju dala bit in smisel, ples pa je z vsakim njenim samostojnim korakom postajal središče njenega odnosa s svetom.

Usojeno ji je bilo spoznati učitelja, s katerim je odstrla tančico z baletnega odra in se zazrla v kozmos, v katerem preplet giba in glasbe ustvarja in poustvarja, čustvuje in misli, živi, umira in se ponovno rojeva. To je bil sloviti mojster Maurice Béjart, ki je v mladi Valentini Turcu prepoznal nadarjenost in odrsko prezenco, s katerima je očarala občinstvo. V Švici, v slovitem plesnem ansamblu Béjart Ballet v mestu Lozana, je pod njegovim mentorstvom razvila svoj slog plesa z dovršeno in natančno tehniko ter občutkom za režijo, dramaturgijo in odnos z občinstvom. Maurice Béjart pa je ni naučil le plesati. Bil je njen učitelj za življenje, podarjal ji je izzive in ji odkrival velikane svetovne književnosti, ki so potrpežljivo čakali, da njihove zgodbe nekdo obudi.

Po mamini smrti se je Valentina Turcu vrnila v Maribor, ki je postal njen dom, Slovensko narodno gledališče Maribor pa je od tlej že več kot tri desetletja njeno domicilno gledališče. Za njeno solistično plesno pot so značilni tehnično mojstrstvo, izrazna moč in ustvarjalna drznost.

Občinstvo se še danes spominja njene vloge v predstavi *Tango*, koreografskem prvcu Edwarda Cluga, o čemer govori tudi navdušenje, ko je ob 25-letnici te najdlje uprizarjane predstave v mariborskem gledališču nepričakovano ponovno zaplesala. Izstopala je v vlogah, ki so zahtevale poglobljeno psihološko interpretacijo, kar je pozneje postalo temelj njenega nadaljnjega ustvarjanja.

A vendar Valentina Turcu ni ostala le vrhunska baletna plesalka. V njej je v harmoniji s plesalko dozorevala koreografinja, ki je želela pripovedovati zgodbe ter raziskovati meje osebnosti in umetnosti. Leta 2007 je za mariborski balet ustvarila svoj koreografski prvenec *La Callas* in že takoj opozorila na svoj edinstveni slog, v katerem sobivajo različne oblike umetnosti. Nato je ustvarjala predstave za tuja gledališča, med njimi *Carmen* (HNK Split, 2011) in *Bolero* (HNK Split, 2011), umetniški preboj pa je dosegla s predstavo *Romeo in Julija* (2013), ki jo je ustvarila za mariborski baletni ansambel. Domača strokovna javnost je bila enotna, da je s to predstavo »postavila nov mejnik v kvaliteti in ekspresiji sodobnega klasičnega baleta.« Uspeh predstave je glas o obetavni mladi koreografiji iz Maribora ponesel po Evropi, kjer je ustvarila več predstav za pomembne baletne ansamble, med drugimi baletne *Ana Karenina* (2014), *Nevarna razmerja* (2014) in *Jevgenij Onjegin* (2016). V teh delih Valentina Turcu tankočutno odpira čustvene razsežnosti junakov, raziskuje notranje razpoke, strasti in ranljivost osebnosti. Njena dela so balet približala širšemu občinstvu in ples osamosvojila kot dramsko pripovedno umetnost ter hkrati ohranila njegovo estetsko plemenitost.

Mednarodni ugled je uveljavila z uspešnicami *Smrt v Benetkah* (2018) po istoimenskem romanu Thomasa Manna, *Dama s kamelijami* (2020) po istoimenskem romanu Alexandra Dumasa in *Madame Bovary* (2022) po istoimenskem romanu Gustava Flauberta. Vrhunec njenega dosedanjega ustvarjanja in največje umetniško priznanje njenemu delu pa sta bila leta 2024, ko jo je eden najslavnejših sodobnih baletnih ansamblorjev Bêjart Ballet Lausanne povabil, da zanj ustvari predstavo *Hamlet*. Predstava je postala mednarodna uspešnica in njen ganljivi poklon mentorju, ki jo je spodbudil k ustvarjanju in jo navdihuje še danes. Uveljavljena kritiška revija Dance Europe predstave Valentine Turcu pogosto uvršča med najboljše premiere plesnih sezon, balet *Hamlet* pa je označila za »nesporni vrhunec«.

Njene koreografije niso le plesna uprizoritev, temveč celostno umetniško delo, v katerem so gib, glasba, prostor, dramaturgija, svetloba in tišina v organskem sozvočju, Valentino Turcu pa zaradi njenega celostnega pristopa k ustvarjanju lahko upravičeno uvrstimo med avtorje predstav, ne le koreografe. Ob tem ostaja odprta za sodobne umetniške tokove, vendar nikoli ne izgubi bistva – globoke človeške zgodbe. Kot je zapisano ob nagradi Prešernovega sklada, je »njeno delo univerzum dramskega baleta, kjer se odpirajo najgloblje razsežnosti človeškega doživljanja«. Sama svojo ustvarjalnost strne v preproste, a prodorne besede: »Koreografiram neizrečeno.«

Doslej je ustvarila in soustvarila približno 150 premier, med katerimi je tudi njen dramski režijski prvenec *Tramvaj Poželenje* (2019). Za svoje delo je prejela več najvišjih domačih in mednarodnih priznanj, med drugim nagrado Prešernovega sklada (2018), nagrado Pie in Pina Mlakarja (2013), Glazerjevo listino (2017) in nagrado Orlando (2016). Za gledališko predstavo *Smrt v Benetkah* je leta 2019 prejela nagrado hrvaških dramskih umetnikov.

Valentina Turcu baletu in gledališču s svojimi brezčasnimi stvaritvami daje novo življenje in ju s svojim uveljavljenim, prefinjenim umetniškim izrazom redefinira v sodobnosti. Svet je njen oder, a vendar se vedno vrača domov v Maribor, kjer za svoj ljubi baletni ansambel in občinstvo ustvarja nova dela. Republika Slovenija zato z redom za zasluge izraža spoštovanje in hvaležnost veliki umetnici, katere virtuoзни umetniški opus na področju baletne, koreografske in gledališke ustvarjalnosti na Slovenskem in v tujini krepi ugled države in njeno prepoznavnost v mednarodnem prostoru.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
4. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

Za izjemni prispevek k razvoju slovenske onkologije in javnega zdravja

prejme

DR. BRANKO ZAKOTNIK

RED ZA ZASLUGE.

Prof. dr. Branko Zakotnik je v več kot štirih desetletjih izjemno predanega dela na področju internistične onkologije odločilno vplival na razvoj sodobne onkologije v Sloveniji. S strokovnim, raziskovalnim in organizacijskim delom je kot zdravnik, profesor, raziskovalec in vizionar prispeval k dosežkom, ki so bistveno izboljšali izide zdravljenja in kakovost življenja bolnikov z rakom ter krepili mednarodni ugled slovenske onkologije.

Celotno poklicno pot je deloval na Onkološkem inštitutu Ljubljana, kjer je bil zaposlen od leta 1983 do upokojitve leta 2021. Kot specialist internistične onkologije je zdravil najzahtevnejše onkološke bolnike, zlasti tiste z rakom glave in vratu, dojke, sarkomom in redkimi raki. Z izjemnim strokovnim znanjem, mirnostjo in sočutjem je veljal za enega najbolj cenjenih in zaupanja vrednih zdravnikov, ki je znal bolnikom in njihovim svojcem stati ob strani tudi v najtežjih življenjskih obdobjih. Njegova predanost kliničnemu delu je vedno temeljila na najvišjih strokovnih standardih in globokem razumevanju človekove ranljivosti ob bolezni.

Prof. dr. Zakotnik je pomembno prispeval k razvoju znanosti in izobraževanja. Njegova bibliografija obsega več kot 400 del, med njimi več kot 100 znanstvenih člankov v najprestižnejših strokovnih revijah, kar ga uvršča med najvidnejše slovenske onkološke raziskovalce. Kot dolgoletni redni profesor na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani je izoblikoval številne generacije zdravnikov ter bil mentor številnim doktorskim in magistrskim študentom. Mlajšim kolegom je predajal neprecenljive izkušnje, jih spodbujal k samostojnemu raziskovalnemu delu ter jih podpiral pri oblikovanju poklicne identitete in etičnih vrednot, brez katerih odličnosti v medicini ni mogoče doseči.

Njegov vpliv presega slovenske meje. Kot slovenski predstavnik v Evropskem združenju za internistično onkologijo (ESMO) in član izobraževalnega odbora je dejavno sodeloval pri oblikovanju mednarodnih strokovnih smernic in izobraževalnih programov. S tem je pomembno prispeval k prepoznavnosti slovenske onkologije v evropskem prostoru in k njenemu vključevanju v svetovne tokove razvoja stroke.

Posebej izstopa njegov prispevek k razvoju kliničnega raziskovanja v Sloveniji. Skupaj s sodelavci je sooblikoval pionirske randomizirane raziskave na področju raka glave in vratu, ki so med prvimi na svetu dokazale učinkovitost sočasne kemoterapije in radioterapije. Rezultati teh raziskav so bili vključeni v mednarodne metaanalize in so vplivali na nastanek sodobnih smernic zdravljenja, s čimer je slovensko znanje dobilo svetovno razsežnost.

Prof. dr. Zakotnik je bil tudi eden ključnih nosilcev razvoja javnozdravstvenih pristopov k obvladovanju raka. Kot avtor prve publikacije o preživetju slovenskih bolnikov z rakom in urednik vseh poznejših izdaj je postavil temelje za spremljanje kakovosti onkološke oskrbe v Sloveniji. Na njegovo pobudo se je država med prvimi začela sistematično ukvarjati s spremljanjem izidov zdravljenja in oblikovanjem kliničnih registrov, ki so danes nepogrešljivi del strateškega upravljanja zdravstvenega sistema.

Njegovo najpomembnejše javnozdravstveno delo je povezano z ustanovitvijo in vodenjem Državnega programa obvladovanja raka (DPOR), v katerega je vložil izjemno energijo, znanje in organizacijsko vizijo. DPOR je leta 2010 postal prvi celoviti nacionalni strateški dokument na področju raka v Sloveniji, njegovi rezultati pa so izjemni: nadpovprečno izboljšanje preživetja bolnikov glede na EU, uspešna vzpostavitev vseh treh presejalnih programov (ZORA, DORA in Svit) ter hitrejši razvoj paliativne oskrbe in onkološke rehabilitacije. S tem je prof. dr. Zakotnik odločilno prispeval k pravičnejši, dostopnejši in učinkovitejši obravnavi bolnikov po vsej državi. Prof. dr. Branko Zakotnik je osebnost, ki združuje strokovno odličnost, raziskovalno radovednost, širino javnozdravstvene vizije in redko človeško empatijo. Njegovo življenjsko delo pomeni enega največjih prispevkov k razvoju slovenske onkologije, javnega zdravja in blaginje družbe v zadnjih desetletjih.

Republika Slovenija z državnim odlikovanjem izkazuje spoštovanje in hvaležnost prof. dr. Branku Zakotniku za neprecenljivo delo, ki je izboljšalo življenje desettisočim bolnikom in ki bo še dolgo oblikovalo prihodnost onkološke oskrbe v Sloveniji.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
4. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za izjemni in trajni prispevek k razvoju slovenske psihiatrije ter
izboljševanju duševnega zdravja mladih**

prejme

DR. MARTINA ŽMUC TOMORI

RED ZA ZASLUGE.

Prof. dr. Martina Žmuc Tomori je ena ključnih osebnosti slovenske psihiatrije, katere izjemni prispevek je trajno vplival na razvoj otroške in zlasti mladostniške psihiatrije v Sloveniji. S pionirsko klinično, pedagoško in raziskovalno dejavnostjo je oblikovala temelje sodobne obravnave mladih z duševnimi stiskami ter vplivala na generacije strokovnjakov, ki delujejo na tem občutljivem področju.

Rodila se je 18. oktobra 1945 v Ljubljani, kjer je končala osnovno in srednjo šolo ter leta 1969 diplomirala na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani. Že v času študija je izkazovala izjemne intelektualne in organizacijske sposobnosti kot glavna urednica revije *Medicinski razgledi* ter prejemnica Oražnove nagrade, Oražnovega priznanja in treh študentskih Prešernovih nagrad. Leta 1974 je končala specializacijo iz psihiatrije, potem ko je leta 1973 magistrirala iz nevrofiziologije pod mentorstvom prof. dr. Milana R. Dimitrijevića, leta 1979 pa doktorirala iz psihiatrije pri prof. dr. Levu Milčinskem.

Obseg in vpliv njenega dela v javnem zdravstvu sta izjemna. Leta 1975 je na Univerzitetni psihiatrični kliniki Ljubljana ustanovila prvi oddelek za mladostnike v Sloveniji in tedanji Jugoslaviji. Program je temeljil na najsodobnejših spoznanjih svetovne stroke in uveljavil razumevanje adolescence kot samostojnega razvojnega obdobja. Pod njenim vodstvom so bili vpeljani številni inovativni terapevtski pristopi: skupinska terapija z mladostniki in starši, umetnostna terapija, muzikoterapija, psihodrama ter predvsem sistemska družinska terapija, za katero se je izobraževala v Londonu in na Univerzi v Washingtonu kot štipendistka Svetovne zdravstvene organizacije. Kot ena ključnih strokovnjakinj je sodelovala pri uvajanju specializacije iz otroško-mladostniške psihiatrije v Sloveniji (2000), oblikovala njen program po standardih UEMS ter več let delovala kot glavna mentorica in koordinatorica. Leta 1996 ji je ministrstvo za zdravje podelilo naziv višja svetnica.

Na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani je kot profesorica psihiatrije vzgojila številne generacije zdravnikov. Izvoljena je bila v vse akademske nazive in leta 2016 prejela naslov zaslužne profesorice UL. Njena predavateljska pot sega tudi na Filozofsko, Pedagoško in Pravno fakulteto, kjer je uvajala interdisciplinarne programske vsebine ter bila mentorica magistrskim in doktorskim študentom.

Raziskovalno delo prof. dr. Žmuc Tomori obsega področja razvojne psihopatologije, depresije, samomorilnosti, odvisnosti in motenj hranjenja. Kot članica raziskovalne skupine Svetovne zdravstvene organizacije je sodelovala pri razvoju mednarodne klasifikacije duševnih motenj, vodila slovenski del evropskih raziskav o samomoru v adolescenci ter izvedla pionirske raziskave o dejavnikih tveganja pri slovenskih srednješolcih. Njeni izsledki so pomembno vplivali na razumevanje in oblikovanje slovenske politike na področju duševnega zdravja mladih.

Kot sodna izvedenka za psihiatrijo in otroško-mladostniško psihiatrijo je med letoma 1980 in 2021 pripravila številna izvedenska mnenja. Dejavna je bila tudi v strokovnih telesih ministrstev za šolstvo in znanost ter pri pripravi Slovenskega medicinskega slovarja. Je avtorica štirih referenčnih monografij in prejemnica priznanja dr. Franca Derganca za medicinsko publicistiko.

Ko se je kot psihiatrinja in psihoterapevtka poglobljala v zdravstvene težave, stiske, tesnobo in tudi obup ter škodljive poskuse reševanja mladostniških identitetnih težav otrok in mladostnikov, je spoznavala in se trudila spodbujati njihove velike razvojne zmožnosti, tvorno usmerjeno energijo, zdravo samozavest, težnje po samostojnosti in osebnostni rasti, ustvarjalnost, iskričnost, čustveno odzivnost in občutljivo zaznavanje čustev drugih ljudi.

Delo prof. dr. Martine Žmuc Tomori združuje izjemno strokovnost, znanstveno širino, pedagoško predanost in globoko človečnost. S pionirsko vizijo in življenjskim delom je odločilno oblikovala smernice slovenske otroško-mladostniške psihiatrije ter trajno izboljšala možnosti za celostno, humano in strokovno obravnavo mladih v duševni stiski.

Republika Slovenija z državnim odlikovanjem izkazuje spoštovanje in hvaležnost dr. Martini Žmuc Tomori za izjemni in trajni prispevek k razvoju slovenske psihiatrije ter izboljševanju duševnega zdravja mladih.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
4. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za dolgoletno strokovno, preventivno in humanitarno delovanje, ki pomembno vpliva
na razvoj slovenske zobozdravstvene stroke**

prejme

STOMATOLOŠKA SEKCIJA SLOVENSKEGA ZDRAVNIŠKEGA DRUŠTVA

RED ZA ZASLUGE.

Stomatološka sekcija Slovenskega zdravniškega društva (SZD) ima v letu 2025 dva jubileja, ki sta pomemben mejnik v razvoju slovenske zobozdravstvene stroke: petdeset let neprekinjenih strokovnih srečanj v Portorožu in štirideset let tekmovanja za čiste zobe ob zdravi prehrani. Oba jubileja sta plod predanega strokovnega dela, dolgoletne vizije in izjemne organizacijske moči članic in članov sekcije, ki že desetletja pomembno sooblikujejo kakovost slovenskega zobozdravstva.

Stomatološka sekcija SZD je najštevilčnejša in ena najdejavnějšíh sekcij v okviru matičnega društva, ki je bilo ustanovljeno leta 1861 in je eno najstarejših zdravniških organizacij v srednji Evropi. Sekcija združuje zobozdravnike splošne prakse, strokovnjake vseh specialnosti ter številne članice in člane, ki delujejo v akademskem, raziskovalnem in kliničnem okolju. Njeni predstavniki so aktivni v razširjenih strokovnih kolegijih, Zdravstvenem svetu, Združenju zdravstvenih zavodov Slovenije, na vodilnih mestih v zdravstvenih ustanovah in mednarodnih organizacijah. S tem pomembno vplivajo na razvoj stroke, izobraževanje mladih generacij in dostopnost kakovostne zobozdravstvene oskrbe v Sloveniji.

Že pol stoletja sekcija zagotavlja stalno strokovno izpopolnjevanje na tradicionalnih srečanjih v Portorožu z naslovom Iz prakse za prakso. Ta srečanja so med najpomembnejšimi priložnostmi za izmenjavo znanja med slovenskimi zobozdravniki, udeležujejo pa se ga tudi priznani tuji strokovnjaki. Njegova prilagodljivost sodobnemu času, vključno z izvedbo na daljavo med epidemijo in z uvedbo hibridnega načina izvedbe, dokazuje izjemno organizacijsko prožnost in predanost omogočanju dostopa do najnovejšega znanja vsem članom stroke.

Še posebej pomembno poslanstvo sekcija uresničuje na področju preventive. Tekmovanje za čiste zobe ob zdravi prehrani, ki v letu 2025 praznuje štirideset let, je eden najučinkovitejših in najuspešnejših preventivnih projektov v slovenskem zdravstvu nasploh. V tekmovanju sodeluje 98 odstotkov osnovnih šol ter vse šole in vsi zavodi za otroke s posebnimi potrebami.

Rezultati so izjemni: pri otrocih se je občutno zmanjšala zobna gniloba, kakovost ustnega zdravja slovenskih šolarjev pa je zaradi doslednega preventivnega dela prepoznana tudi v mednarodnem prostoru. Leta 2016 je projekt prejel prestižno mednarodno nagrado SMILE AWARD na kongresu FDI v Madridu kot najinovativnejši preventivni projekt na svetu, pozneje pa je bil prenesen tudi v Estonijo in na Hrvaško, zanj se zanimajo tudi druge države.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
5. točke 7. in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za neprecenljivi prispevek pri ohranjanju spomina in krepitvi domovinske zavesti ter
na področju kulturne dediščine in pedagoškega dela z mladimi**

prejme

ALEŠ ARIH

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Aleš Arih je profesor zgodovine, geografije in turisticke, ki je svoje življenjsko poslanstvo namenil krepitvi domovinske zavesti in ohranjanju spomina na dejanja generala Rudolfa Maistra in borcev za severno mejo ter ohranjanju slovenske kulturne dediščine. Z zavzetim pedagoškim delom in širokim strokovnim znanjem je dejstva iz slovenske zgodovine ter vrednote domoljubja in slovenske narodne identitete predano prenašal na mlade generacije.

K širši družbeni skupnosti je pomembno prispeval z vodenjem in sodelovanjem v številnih društvih in organizacijah, kot so Zveza društev general Maister, Domovinsko društvo generala Rudolfa Maistra Maribor, Kulturni forum, Društvo generala Maistra Zavrh, Društvo rojaka Janeza Puha - Juršinci, Medikohistorična sekcija Slovenskega zdravniškega društva, Slovensko konservatorsko društvo, Turistično društvo, Planinsko društvo Maribor in drugi. Pomemben je tudi njegov prispevek pri ohranjanju zgodovinske in kulturne dediščine v vlogi vodje Pokrajinskega muzeja Ptuj – Ormož.

Aleš Arih je imel osrednjo vlogo pri izvedbi in koordinaciji različnih projektov slovenskega zgodovinskega spomina ter ohranjanja kulturne dediščine. Mednje spadajo proslavitev 75. in 100. obletnice bojev za severno mejo, ureditev Maistrove spominske sobe, vzpostavitev Puhovega muzeja, ohranitev rojstne hiše jezikoslovca Frana Miklošiča, postavitev Maistrovega in Slomškovega spomenika v Mariboru, postavitev spomenika padlim slovenskim vojakom na Škabrijelu, razstave in prireditve o generalu Maistru, obnova Maistrove grobnice in pristave gradu Ormož ter ustanovitev vokalne skupine Završki fantje za spodbujanje slovenske narodne pesmi.

Ves čas svoje ustvarjalne poti se je Aleš Arih kot velik poznavalec novejšje slovenske zgodovine ter osebnosti in zgodovinske vloge raziskovalno ukvarjal z Rudolfom Maistrom.

Mladim je na podlagi raziskovalnega in pedagoškega dela prikazoval večplastnost Maistrove osebnosti in njegovega neprecenljivega zgodovinskega pomena za Slovenijo ter s tem mlajšim generacijam predajal vrednote domoljubja, poštenosti, požrtvovalnosti in solidarnosti.

Za predano delo in dosežke je prejel več priznanj in medalj, kot so Steletovo priznanje, srebrna medalja Slovenske vojske za negovanje spomina na generala Maistra, Maistrovo priznanje za vodenje Društva generala Maistra, priznanje Občine Juršinci za obnovo Puhove domačije in ureditev muzeja, srebrni grb Mestne občine Maribor za dosežke na področju kulture in zlati znak Zveze društev general Maister.

Aleš Arih je z dolgoletnim delom na področju slovenske zgodovine, kulturne dediščine, muzejske in pedagoške dejavnosti zgled krepitve narodne in kulturne identitete v širši skupnosti. Z državnim odlikovanjem Republika Slovenija Alešu Arihu izkazuje spoštovanje in hvaležnost za neprecenljivi prispevek pri ohranjanju spomina in krepitvi domovinske zavesti v zvezi s prelomnimi zgodovinskimi dogodki in dejanji generala Rudolfa Maistra in borcev za severno mejo ter za dolgoletni strokovni prispevek na področju kulturne dediščine in pedagoškega dela z mladimi.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
5. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za izjemne zasluge pri krepitevi slovensko-bolgarskih kulturnih, znanstvenih in
prijateljskih vezi**

prejme

DR. LJUDMIL DIMITROV

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Profesor dr. Ljudmil Dimitrov je vsestranska osebnost: znanstvenik, prevajalec, urednik, publicist in kulturni posrednik. Objavljal je več kot tristo znanstvenih in strokovnih prispevkov, številne monografije, priročnike in antologije ter prevedel številna temeljna dela slovenske leposlovne in znanstvene literature, dramatike in poezije ter tako slovenski ustvarjalni izraz približal bolgarskemu bralcu. Med avtorji, ki jim je dal glas v bolgarščini, so najvidnejša imena sodobne slovenske književnosti, med njimi tudi akademik Drago Jančar.

Za svoje izjemno delo je bil profesor dr. Ljudmil Dimitrov leta 2017 nagrajen z Lavrinovo diplomom Društva slovenskih književnih prevajalcev, a njegovo poslanstvo presega meje prevajanja. V desetletjih neprekinjenega sodelovanja z Veleposlaništvom Republike Slovenije v Sofiji je postal njegov zanesljivi sodelavec, pobudnik in soustvarjalec številnih kulturnih, izobraževalnih in znanstvenih projektov. Kot človek izjemne širine in preudarnosti je prispeval k uveljavljanju Slovenije v bolgarski družbi ter s svojim zgledom kreпил spoštovanje, razumevanje in prijateljstvo med narodoma.

Letos se je profesor dr. Ljudmil Dimitrov vrnil v državo, ki mu je, kot sam rad pove, ukradla srce, – v Slovenijo. Na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani že tretjič opravlja vlogo lektorja za bolgarski jezik in s tem simbolno zaokrožuje svoje življenjsko poslanstvo – širjenje znanja, spoštovanja in ljubezni med slovenskim in bolgarskim narodom.

Profesor dr. Ljudmil Dimitrov je v najzlahtnejšem pomenu besede ambasador slovenske kulture v Bolgariji, osebnost, ki z znanjem, delom in srčnostjo povezuje dva naroda, dva jezika in dve kulturi.

Republika Slovenija se z državnim odlikovanjem prof. dr. Ljudmilu Dimitrovu zahvaljuje za dolgoletno uspešno delo na področju slovensko-bolgarskih kulturnih, znanstvenih in prijateljskih vezi.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
5. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za prispevek k ohranjanju slovenskega jezika in narodne identitete Slovencev
v zamejstvu ter za prizadevanja za vsestranski razvoj slovenske kulture in
političnega zastopstva slovenske narodne skupnosti v Italiji**

prejme

RAFKO DOLHAR

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Rafko Dolhar je s svojo osebnostjo in delom vez med slovensko narodno manjšino v Italiji in med slovenskim kulturnim prostorom. Njegovo politično delovanje v okviru stranke Slovenska skupnost simbolizira sistemsko in institucionalno zastopanje narodne manjšine v italijanskem političnem prostoru – ne le kot kulturni ali prostovoljni angažma, temveč kot poklicno politično delovanje v dobro slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Leta 1966 je bil izvoljen v občinski svet mesta Trst, kjer je aktivno deloval do leta 1976. Opravljal je tudi delo občinskega odbornika za socialno skrbstvo, pozneje tudi za področje zdravstva.

Njegovo politično delovanje je usmerjeno v zagovorništvo pravic slovenske narodne skupnosti, jezikovnih in kulturnih pravic ter slovenske identitete v okolju, kjer so Slovenci manjšina, in to v času, ko je bilo to še posebej zahtevno.

Rafko Dolhar zavzeto sodeluje v slovenskem narodnem in političnem življenju v brezmejnem slovenskem naselitvenem prostoru. Več let je sodeloval v upravnih odborih nekaterih slovenskih ustanov in društev. Med drugim je bil deset let predsednik upravnega sveta Slovenskega stalnega gledališča v Trstu, predsedoval je Krožku za družbena vprašanja Virgil Šček, je član Društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske.

Rafko Dolhar je član Društva slovenskih pisateljev in Društva književnikov Primorske, njegovo izredno plodno publicistično in pisateljsko delo pa sta pomemben del njegovega življenja. Z literarnim in fotografskim opusom prispeva k ohranjanju zgodovine slovenske narodne skupnosti v Italiji in njene identitete.

Republika Slovenija se z medaljo za zasluge Rafku Dolharju zahvaljuje za neprecenljivo vlogo pri uveljavljanju slovenskega glasu v političnem prostoru Italije in za utrjevanje vezi z matično domovino.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
5. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za pomembni prispevek pri krepitevi gospodarske dejavnosti slovenske manjšine na
avstrijskem Koroškem, pri njeni zaščiti in krepitevi vezi med Republiko Slovenijo in
Republiko Avstrijo**

prejme

ŠTEFAN DOMEJ

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Štefan Domej se je rodil v zavedni slovenski družini 17. novembra 1958 v vasi Rinkole pri Pliberku na avstrijskem Koroškem. Že njegov oče Ignac Domej je pomembno sooblikoval življenje slovenske manjšine na Koroškem, saj je več kot dvajset let zastopal slovenske kmete v okrajni in deželni kmetijski zbornici.

Štefan Domej je v letih od 1976 do 1982 študiral na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer je pridobil naziv diplomirani inženir agronomije. Po očetu je prevzel veliko Zgončevo kmetijo in se usmeril v živinorejo. Že zelo zgodaj se je vključil v politično in stanovsko delovanje na Koroškem. Deloval je predvsem na področju krepitev gospodarske dejavnosti slovenske skupnosti, saj se je zavedal, da so politične pravice brez gospodarske podpore mrtve črke na papirju.

Opravljal je naloge tajnika Slovenske kmečke zveze, že več desetletij je član in gibal samostojnega političnega gibanja Skupnosti južnokoroških kmetov in kmetov (SJK). Od leta 1986 je svetnik SJK in frakcijski vodja v koroški kmetijski zbornici.

Štefan Domej je predsednik zadruge Market Pliberk, ki jo je v času krize uspešno poslovno preoblikoval in danes po njegovi zaslugi znova uspešno posluje. Štefan Domej je bil predsednik nadzornega odbora Kmetijske gozdarske zbornice Slovenije, odbornik Kulturnega doma Pliberk in član Zbora narodnih predstavnikov Narodnega sveta koroških Slovencev. Od leta 1986 do leta 2015 je bil občinski svetnik stranke Enotna lista in bil leta 2021 s prednostnimi glasovi znova izvoljen v občinski svet mestne občine Pliberk, kar kaže na njegov ugled in priljubljenost.

Štefan Domej je skupaj s Hansom Miklom leta 1988 ustanovil vsestransko dejavno Kmečko izobraževalno skupnost za dopolnilno izobraževanje kmečkega prebivalstva na avstrijskem Koroškem v slovenskem jeziku. Bil je tudi pobudnik ustanovitve izjemno uspešnega strojnega krožka v Podjuni, ki se je leta 2018 združil s strojnim krožkom v Velikovcu.

Po osamosvojitvi Slovenije je Štefan Domej odločilno prispeval k nastanku novih kmetijskih povezav in ustanovitvi Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Več desetletij je prenašal znanje in praktične izkušnje kmetov iz avstrijske Koroške na slovenske kmete, predvsem na področju samoorganiziranosti in delovanja na širšem evropskem kmetijskem trgu. Organiziral je čezmejno sodelovanje zamejskih slovenskih kmetijskih organizacij v okviru koordinacije Agra-Slovak.

Štefan Domej je s svojim delom odločilno prispeval k sožitju med obema narodoma na avstrijskem Koroškem in h krepitvi stikov z matično domovino na kmetijskem področju. Je primer človeka, ki gradi sožitje in si iskreno prizadeva zanj, čeprav hkrati ostaja zaveden in samozavesten predstavnik manjšinskega slovenskega naroda. Kot zamejskemu Slovencu mu je pomembno, da Slovenci v Avstriji z ohranjanjem kmetij vzdržujejo svoje ozemlje kot del brezmejnega skupnega slovenskega kulturno-jezikovnega prostora.

Za dolgoletno delo na področju zagovorništva in zastopanja slovenskih kmetov na avstrijskem Koroškem, za neprecenljivi prispevek na področju krepitve gospodarsko-kmetijske dejavnosti slovenske manjšine v Avstriji ter k vzpostavitvi novih kmetijskih povezav v samostojni državi se mu Republika Slovenija zahvaljuje z medaljo za zasluge.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
5. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za pomembni prispevek pri ustanovitvi in razvoju Zveze potrošnikov Slovenije ter
za dolgoletno prizadevanje, predanost in inovativnost pri zaščiti pravic potrošnikov**

prejme

BREDA KUTIN

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Breda Kutin je ena ključnih osebnosti na področju varstva potrošnikov v Sloveniji. Leta 1990 je s skupino somišljenikov ustanovila Zvezo potrošnikov Slovenije (ZPS) in jo več kot tri desetletja vodila z neomajno predanostjo, strokovnostjo in integriteto. V času velikih družbenih sprememb je vzpostavila temelje neodvisne in zaupanja vredne potrošniške organizacije, ki je slovenskim potrošnikom prvič omogočila učinkovito zastopanje njihovih interesov. Pod njenim vodstvom je ZPS zrasla v priznano, mednarodno povezano institucijo, ki danes velja za osrednji steber varstva potrošnikov v Sloveniji.

Njeno delo je bilo odločilno pri oblikovanju slovenske zakonodaje na področju potrošniških pravic, vključno z zakonom o varstvu potrošnikov in pri vzpostavitvi sistemov, ki ščitijo potrošnike v številnih sektorjih, od bančništva in energetike do prehrane in stanovanjske politike. Z vizijo in odločnostjo je ZPS vpeljala v evropski prostor, kjer je sodelovala v vodstvu mednarodnih organizacij, kot sta Svetovna potrošniška organizacija (CI) in Evropska potrošniška organizacija (BEUC), ter pomembno prispevala k prepoznavnosti Slovenije kot države z napredno in odgovorno potrošniško politiko.

ZPS je med drugim uspešno končala tudi kampanjo PreVWara in izvedla številne druge kampanje, ki ozaveščajo o spletnih prevarah in jih preprečujejo, kar je v digitalni dobi ključnega pomena.

S svojim delom je Breda Kutin pomembno vplivala na kakovost življenja slovenskih potrošnikov, povečanje njihove ozaveščenosti in zaščito njihovih pravic ter prispevala k večji preglednosti, odgovornosti in poštenosti na trgu. Z izjemnim občutkom za pravičnost in družbeno odgovornost je utrla pot novim generacijam zagovornikov potrošnikov ter z zgledom pokazala, da je moč znanja, vztrajnosti in etike lahko temelj zaupanja v družbi. Republika Slovenija se Bredi Kutin z državnim odlikovanjem zahvaljuje za njen dragoceni prispevek.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
5. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za življenjsko delo na področju delovanja in razvoja institucionalnega socialnega varstva
in
uvajanja sistema dolgotrajne oskrbe v Sloveniji ter
za pomembni prispevek k povezovanju lokalnega okolja in civilne družbe v skrbi za
starejše**
prejme

VALERIJA LEKIĆ POLJŠAK

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Valerija Lekić Poljšak je končala srednjo zdravstveno šolo v Ljubljani in v Kranju diplomirala na Fakulteti za organizacijske vede, kjer je pridobila naziv univerzitetna diplomirana organizatorica. Njeno štiridesetletno neprekinjeno delovanje v javnem interesu na področju institucionalnega varstva starejših in pomoči na domu ter razvoja sistema socialnega varstva in dolgotrajne oskrbe ter njena neomajna predanost človekovim pravicam so dokazano vplivali na razvoj stroke na lokalni in državni ravni.

Valerija Lekić Poljšak je kariero gradila izrazito premišljeno in odgovorno. S stalnim strokovnim izpopolnjevanjem, pridobljenimi kvalifikacijami s področja organizacije, kakovosti in socialnega varstva ter dolgoletnimi izkušnjami je postala ena najprepoznavnejših osebnosti na področju skrbi za starejše v Sloveniji. Od odprtja Doma starejših občanov Črnomelj leta 1988 je v ustanovi opravljala ključne strokovne in vodstvene naloge, od leta 2015 pa jo kot direktorica vodi z jasno vizijo razvoja ter zagotavlja celostno obravnavo starejših in nenehno izboljševanje kakovosti storitev.

Dom pod njenim vodstvom ni le institucija, temveč skupnost ljudi, ki temelji na spoštovanju, dostojanstvu, strokovnosti in bližini. Uporabniki in sorodniki v domu prepoznajo prostor varnosti, domačnosti in človeške topline. Posebej izstopa njena sposobnost uravnavanja razmerja med zahtevami zakonodaje, pričakovanji uporabnikov, potrebami stroke in razpoložljivimi sistemskimi pogoji. Ob uvajanju sistema dolgotrajne oskrbe je odločevalcem vedno znala jasno in nazorno prikazati posledice nedorečenih pravil, pri čemer je vztrajala, da mora biti v središču vsake rešitve človek. V vseh razpravah je jasna in odločna, a tudi spoštljiva in vključujoča. Odločevalce vedno seznanja z dejanskim stanjem na terenu ter predlaga rešitve v dobro uporabnikov in zaposlenih.

Njeno vodenje se je izkazalo za izjemno tudi v najtežjih časih. Ob požaru v domu leta 2017, ki je zahteval smrtno žrtev, je delovala odločno, odgovorno ter s popolno predanostjo zaščititi stanovalce in zaposlene. Je prejemnica priznanj Civilne zaščite, uvedla je številne preventivne ukrepe in zagotovila prenos izkušenj v širšo skupnost. Med epidemijo covida-19 je bila ena najglasnejših strokovnih zagovornic sistemske ureditve ravnanja v domovih, za kar je prejela spominski znak Vlade Republike Slovenije za požrtvovalnost.

S številnimi inovativnimi projekti v okviru doma si je prizadevala za zmanjšanje socialne izključenosti starejših, na primer z vzpostavitvijo demenci prijazne točke in koordinacijo brezplačnih prevozov »senior«, ki starejšim v skupnosti omogočajo dostop do nujnih storitev. Dom je pod njenim vodstvom tudi pomembno učno okolje za dijake in študente ter prostor sodelovanja z lokalnimi šolami, nevladnimi organizacijami in prostovoljci.

Na državni ravni je Valerija Lekić Poljšak izjemno dejavna v strokovnih svetih in delovnih skupinah, med drugim kot predsednica skupščine Skupnosti socialnih zavodov Slovenije, potrjevalka programov, članica pogajalskih skupin ter avtorica in soavtorica strokovnih besedil. Njeni prispevki so usmerjeni v izboljšanje sistema, večjo kakovost storitev in zagotovitev dostojnega staranja za vse. Kot predavateljica in mentorica pomembno vpliva na krepitev strokovnega znanja in medgeneracijski prenos izkušenj.

Valerija Lekić Poljšak je izjemna strokovna, moralna in človeška avtoriteta. S svojim delovanjem je trajno prispevala k razvoju slovenskega sistema institucionalnega varstva in dolgotrajne oskrbe, hkrati pa z zgledom utrjuje vrednote sočutja, strokovnosti in javne odgovornosti.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
5. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za prispevek k ohranjanju slovenskega jezika in narodne identitete ter za prizadevanja
za vsestranski razvoj in napredek Slovencev v Italiji**

prejme

MARIJAN MARKEŽIČ

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Marijan Markežič je osebnost, ki s svojim življenjem in delom ustvarja globoko sled v zgodovini slovenske skupnosti na Goriškem. Njegovo dolgoletno pastoralno, kulturno in narodno delo je pomembno prispevalo k ohranjanju slovenske identitete, jezika in vere med Slovenci v Italiji, še posebej na območju Goriške, kjer se slovenska manjšina že desetletja uspešno razvija v dvojezičnem in medkulturnem prostoru.

Marijan Markežič kot župnik in duhovni pastir s predanostjo vodi vernike, pri čemer ni nikoli ločeval med duhovnim in narodnim poslanstvom. Zaveda se, da je vera za številne Slovence v zamejstvu neločljivo povezana z njihovo kulturno in jezikovno pripadnostjo. Zato je slovenski jezik v bogoslužju in cerkvenem življenju postavil v središče svojega delovanja. S tem je zagotovil, da je cerkev ostala eden od prostorov, kjer se slovenščina ne le uporablja, temveč tudi živi in prenaša na mlajše rodove.

Poleg duhovne vloge je Marijan Markežič tudi neutrudni povezovalec in spodbujevalec kulturnega in družbenega življenja. Sodeloval je pri številnih slovenskih društvih, pevskih zborih, prosvetnih in mladinskih organizacijah, ki so ohranjale bogato tradicijo slovenske kulture na Goriškem. Njegova odprtost, iskrenost in človeška toplina so številne navdihovale k dejavnemu sodelovanju in krepitvi skupnosti.

V času, ko so se slovenski rojaki na Goriškem pogosto spoprijemali z vprašanji narodne pripadnosti in jezikovne enakopravnosti, je bil Marijan Markežič glas razuma in sprave. Vedno se je zavzemal za sožitje med Slovenci in Italijani, vendar nikoli v škodo lastne identitete. Njegova drža je temeljila na spoštovanju, dialogu in globokem razumevanju zgodovinskih okoliščin, v katerih živi slovenska manjšina.

Po njegovi zaslugi je zaživela stavba na Travniku v središču Gorice, kjer imajo v obnovljenih prostorih svoj sedež Katoliška knjigarna, Zadruga Goriška Mohorjeva, Goriška Mohorjeva družba in Društvo Ars. Z zgledom je spodbujal številne vernike, da so se vključili v dobrodelne dejavnosti, ter širil zavest o pomenu solidarnosti, sočutja in medsebojne pomoči.

Republika Slovenija se Marijanu Markežiču zahvaljuje za njegovo delo pri krepitvi civilne družbene in cerkvene skupnosti na Goriškem ter pri krepitvi čezmejnega humanitarnega sodelovanja, zavezanosti načelom demokracije in sožitja.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter 5. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja Republike Slovenije.

Za pomembni prispevek pri krepitvi slovenske identitete, slovenskega jezika, kulture, športa in gospodarskega sodelovanja med Slovenci zunaj meja matične domovine

prejme

RUDI MERLJAK

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Rudi Merljak se je rodil 13. februarja 1956 v Volčji Dragi na Goriškem. Na Univerzi v Ljubljani je končal univerzitetni študij, v Ljubljani, kjer si je ustvaril družino in živi, je bil tudi zaposlen v različnih državnih organih.

Med osamosvajanjem Republike Slovenije je bil v letih 1991 in 1992 na Republiškem sekretariatu za obrambo, poznejšem Ministrstvu za obrambo Republike Slovenije, generalni sekretar. Predsedstvo Republike Slovenije ga je imenovalo za člana koordinacijske skupine, ki je vodila operativno osamosvojitve slovenske države in vojno za Slovenijo.

Na začetku leta 1993 je začel delati na zunanjem ministrstvu, in sicer na področju povezovanja ter organizirane skrbi za avtohtone slovenske narodne skupnosti v zamejstvu in za Slovence po svetu. Takoj po prihodu na to delovno mesto je sprožil pobudo za ustanovitev državnega urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. Samostojno je pripravil celotno zasnovo novega državnega organa in zanj izdelal potrebno dokumentacijo. Rudi Merljak je ključni avtor, ki je bistveno prispeval k oblikovanju in sprejetju Zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja, ki že skoraj dve desetletji ureja področje sodelovanja slovenske države z rojaki ter njihovimi organizacijami v zamejstvu in po svetu.

Institucionalno se je v 32-letni karieri na področju Slovencev v zamejstvu in po svetu zavzemal za ohranjanje in krepitev slovenske identitete zunaj meja Slovenije. Njegova prizadevanja so bistveno pripomogla k boljšemu povezovanju slovenskih društev in skupnosti v zamejstvu ter k ohranjanju slovenske kulturne dediščine. Njegova zavzetost in podpora sta navdih številnim posameznikom in organizacijam s področja krepitve slovenskega zamejstva.

V letih požrtvovalnega in predanega dela za blaginjo zamejskih Slovencev in slovenstva nasploh je Merljak pomembno – večkrat tudi odločilno – sodeloval pri številnih pomembnih pobudah in odločitvah s trajnimi in izjemno pozitivnimi učinki, med katerimi so med drugim: izgradnja monoštrskega večnamenskega centra Lipa za slovensko narodno skupnost v Porabju;

ureditev in vzpostavitev kulturnega centra Pavlova hiša v Potrni za pripadnike avtohtone slovenske narodne skupnosti v avstrijski Zvezni deželi Štajerski; izgradnja vzorčne kmetije, tj. kmetijsko-turističnega centra v Prezidu, ki je večnamensko središče avtohtone slovenske narodne skupnosti v Gorskem kotarju na Hrvaškem; pobuda za ustanovitev in pomoč pri oblikovanju več slovenskih društev na Hrvaškem, predvsem v Gorskem kotarju, Buzetu in Umagu; vzpostavitev široke mreže slovenskega dopolnilnega pouka na severnem Hrvaškem in tvorno sodelovanje pri oblikovanju te mreže; zagotovitev prostorov za Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem, ki so srce hrvaškega slovenstva; zahteva za slovenska imena čezmejnih krajev na smernih tablah in kažipotih vseh cest, ki v Sloveniji vodijo proti državnim mejam.

Kot človek in državni uslužbenec si je Rudi Merljak desetletja iskreno, požrtvovalno, odgovorno in učinkovito prizadeval za blaginjo in interese slovenske države ter slovenskega naroda v Sloveniji, zamejstvu in po svetu. Za njegovo delovanje in njegove dosežke se Republika Slovenija Rudiju Merljaku zahvaljuje z medaljo za zasluge.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
5. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za izjemne zasluge pri spodbujanju gospodarskega in kulturnega sodelovanja med
Japonsko in Slovenijo ter za delovanje v vlogi častnega konzula Republike Slovenije
na Japonskem**

prejme

YUKIO MORI

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Yukio Mori se je rodil 22. decembra 1936 v Tokiu na Japonskem. Osnovno in srednjo šolo je obiskoval na Japonskem, vendar je že zgodaj začutil željo po spoznavanju tujih držav, zato je študij nadaljeval v Združenih državah Amerike. Poslovno je deloval na Japonskem, v Združenih državah Amerike, Nemčiji in nekdanji Sovjetski zvezi.

Skupaj s soprogo **Keiko Mori** sta ustanovila podjetje *Zaria*, ki je začelo uvažati kakovostna slovenska vina na Japonsko iz vseh slovenskih vinskih regij. Yuiko Mori je imel predstavitev Slovenije na sejmišnih prehrane (*Foodex*), sejmišnih pohištva in turizma ter za možne japonske vlagatelje, ki jih je seznanjal z njenimi prednostmi. Leta 1999 je prvič sodeloval pri predstavitvi slovenskih izdelkov in Slovenije na največjem azijskem sejmu prehrane *Foodex*. Hkrati si je pri japonskih oblasteh prizadeval za ustrezne pravne podlage za uvoz slovenskih prehrabnih izdelkov.

Ob sodelovanju Društva prijateljev Slovenije na Japonskem in Skupine prijateljstva za Slovenijo mu je v japonskem parlamentu skupaj s skupino somišljenikov uspelo prispevati k hitrejšemu odpiranju veleposlaništva Japonske v Sloveniji januarja 2006.

Ob 30. obletnici diplomatskih odnosov med državama je ob razstavnem paviljonu Expano pri Murski Soboti zasadil park z japonskimi češnjami, kjer vsako leto organizira festival slovenske in japonske kulture ter gastronomije.

Yuiko Mori je s svojim delom pomembno okrepil gospodarske in kulturne vezi med Slovenijo in Japonsko.

Skupaj s soprogo sta kot izvrstna amaterska glasbenika z zavzetostjo in finančno podporo pomagala mladim talentom iz obeh držav ter jim omogočila skupne koncerte doma in po svetu. Njuno delo je trajno okrepilo medkulturno sodelovanje med Slovenijo in Japonsko.

Republika Slovenija se z državnim odlikovanjem zahvaljuje **Yukiu Moriju** za njegovo nesebično pomoč pri osamosvajanju države, za njegovo izjemno vlogo pri spodbujanju gospodarskega in kulturnega sodelovanja med Japonsko in Slovenijo ter za njegovo predano delovanje v vlogi častnega konzula Republike Slovenije na Japonskem.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
5. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja Republike
Slovenije.

**Za življenjsko delo na področju razvoja in uveljavljanja zdravstvene nege v Sloveniji in
svetu ter humanitarnega dela v strokovnih in drugih društvih**

prejme

VERONIKA PRETNAR KUNSTEK

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Veronika Pretnar Kunstek je v svoji dolgoletni karieri pomembno prispevala k razvoju slovenske zdravstvene nege ter njenemu strokovnemu, etičnemu in organizacijskemu napredku. Njeno delo je izjemno vplivalo na prepoznavnost in ugled stroke tako v Sloveniji kot tudi v mednarodnem prostoru. Tudi v tretjem življenjskem obdobju svoje poslanstvo kot prostovoljka uresničuje predano in zavzeto, zlasti v dobro starejših.

Rodila se je v Vikrčah pri Ljubljani. Po končani klasični gimnaziji je leta 1966 diplomirala na Višji šoli za medicinske sestre v Ljubljani in se zaposlila na Kirurški kliniki Kliničnih bolnic Ljubljana, kjer je zvesto delovala vse do upokojitve.

Leta 1972 je svojo poklicno pot nadaljevala na Pediatričnem oddelku kirurških strok, kjer so kot prvi v nekdanji Jugoslaviji uvedli sodobne pristope pri obravnavi bolnih otrok ter bistveno prispevali k humanizaciji hospitalizacije. Med drugim so uvedli celodnevne obiske staršev, kar je bilo za tiste čase izjemno napredno. Aktivna je bila tudi v skupini za prevoz življenjsko ogroženih novorojenčkov in dojenčkov iz regionalnih bolnišnic v Klinični center Ljubljana.

Leta 1985 je postala glavna medicinska sestra Univerzitetne klinike za nevrokirurgijo v Kliničnem centru Ljubljana, funkcijo pa je opravljala skoraj dvanajst let. Bila je mentorica številnim študentom in dijakom ter je več let sodelovala pri izobraževanju študentov medicine na področju zdravstvene nege bolnika.

Kot predavateljica Rdečega križa Slovenije je vodila tečaje prve pomoči in sodelovala na tekmovanjih. Ves čas se je strokovno izpopolnjevala doma in v tujini ter pridobila podiplomsko izobrazbo s področja menedžmenta in zdravstvene nege na Visoki šoli za zdravstvo v Ljubljani. Od leta 1996 do upokojitve je bila pomočnica glavne medicinske sestre Kirurške klinike.

Izjemno pomemben del njenega delovanja pomenita strokovno in društveno delo. Leta 1985 je bila izvoljena za generalno sekretarko Zveze društev medicinskih sester Jugoslavije, po izteku mandata pa je delovala kot članica ožjega izvršilnega odbora. Leta 1992 je aktivno sodelovala pri ustanovitvi

Zbornice zdravstvene nege Slovenije, kjer je postala glavna in odgovorna urednica časopisne založniške dejavnosti. Pod njenim vodstvom sta redno izhajali publikaciji *Utrip* in *Zdravstveni obzorje*, ki izhajata še danes.

Leta 1997 je bila izvoljena za predsednico Zbornice – Zveze za štiriletni mandat ter še dolgo ostala članica uredniškega odbora *Utripa*. Kot predstavnica Slovenije je dejavno sodelovala v številnih mednarodnih organizacijah zdravstvene nege in vzpostavila tesne strokovne povezave s predstavniki posameznih združenj medicinskih sester, ki jim je bila v pomoč pri reševanju strokovnih izzivov.

Za svoje delovanje je prejela številna priznanja.

Tudi po upokojitvi ostaja izjemno dejavna. Sedem let je v lokalni skupnosti vodila mesečne pogovorne urice za zdravje ter predavala o zdravem načinu življenja in preventivi. Od leta 2009 je prostovoljka in vodja vseslovenskega projekta Starejši za starejše pod okriljem Zveze društev upokojencev Slovenije, deseto leto pa tudi predsednica društva upokojencev v svojem kraju.

Na svoji poklicni in življenjski poti je z vedrino, predanostjo in izjemnim občutkom za človeka opravljala različne naloge, številne med njimi prostovoljno. S svojim delom je pomembno prispevala k napredku zdravstvene nege kot stroke, k njeni večji prepoznavnosti in enakovrednejšemu vključevanju v odločevalske procese zdravstvenega sistema ter k večji humanizaciji družbe.

Republika Slovenija z državnim odlikovanjem izkazuje spoštovanje in hvaležnost Veroniki Pretnar Kunstek za njen izjemni prispevek k razvoju in ugledu zdravstvene nege doma in po svetu. Kot humanitarka, strokovnjakinja in izjemna osebnost je vzor sočutja, predanosti in dostojanstva – je človek in gospa z veliko začetnico.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
5. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za pomembni prispevek pri vzpostavljanju demokratičnih standardov in
spoštovanja človekovih pravic ter za dolgoletno delo v podporo mladim in skupnosti**

prejme

VIKTORIJA POTOČNIK

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Viktorija Potočnik je slovenska političarka, ki je v času od osemdesetih let 20. stoletja pomembno zaznamovala slovenski politični in družbeni prostor. Z zgodnjim delovanjem v Univerzitetni konferenci ZSMS je s pogumnimi pobudami bistveno prispevala k izboljšanju položaja mladih in ranljivih skupin ter utrjevanju demokratičnih vrednot v času pred osamosvojitvijo Slovenije. Njeno delovanje temelji na jasnih stališčih, kritičnosti do oblasti in na podpori alternativni kulturi, kar je pomembno vplivalo na širši družbeni razvoj. V Zveznem zboru SFRJ, kjer je v obdobju 1986–1991 zastopala SR Slovenijo, je zahtevala spremembe političnega sistema in spoštovanje človekovih pravic delavcev. Na volitvah 1990 je bila izvoljena za delegatko Zbora občin slovenske skupščine, kjer je zagovarjala politike miru, solidarnosti, enakosti in človekovih pravic. Odločno se je zoperstavila pritiskom takratne večinske koalicije, da se v novo Ustavo Republike Slovenije ne zapiše 55. člen, ki je ženskam zagotovil pravico do svobodnega odločanja o rojstvu otrok. Junija 1992 je postala prva direktorica Urada za žensko politiko, ki je postavil temelje za sistematično spremljanje položaja žensk na vseh področjih družbenega delovanja in vsakdanjega življenja. Svojo poklicno politično pot je po volitvah konec leta 1992 nadaljevala kot poslanka državnega zbora in imela pomembno vlogo pri uveljavljanju enakosti spolov, varstva manjšin, ranljivih in šibkejših ter nevmešavanja vojske v civilne zadeve.

Pozneje je kot županja Ljubljane tvorno sodelovala na področju kulture in podpirala različne, tudi alternativne kulturne projekte, ki so Ljubljano odpirali v Evropo in svet ter jo spreminjali v odprto vključujočo prestolnico. Kot predsednica Zveze prijateljev mladine Slovenije je okrepila humanitarno dejavnost, kot direktorica ljubljanskega zavoda Pionirski dom pa si je med drugim prizadevala za njegovo čim večjo dostopnost vsem otrokom.

Republika Slovenija se z državnim odlikovanjem Viktoriji Potočnik zahvaljuje za neprecenljivi družbeni prispevek pri zagotavljanju pravičnosti, dostojanstva in kulture v najširšem pomenu besede ter za dolgoletno delo v dobro skupnosti.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
5. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za pomembne dosežke pri krepitevi športne in mladinske dejavnosti ter
razvoju telesne kulture Slovencev v Italiji**

prejme

ALDO RUPEL

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Profesor Aldo Rupel je športni pedagog, kulturni delavec, publicist, literarni zgodovinar in pisatelj, ki je svoje poklicno in življenjsko delo namenil človeku, gibanju in skupnosti. Rodil se je v Trstu, živi in deluje v Gorici. Več kot šest desetletij povezuje šport, kulturo in narodno zavest slovenskega zamejstva.

Po diplomi v Rimu je znanje in pedagoško karizmo zavzeto predajal mladim. Poučeval je telesno vzgojo na šolah vseh stopenj. Aldo Rupel pooseblja združitev športa, šolstva in kulture kot prostora osebne rasti, vzgoje za vztrajnost, spoštovanja in solidarnosti ob uravnoteženosti telesa, razuma in medčloveških odnosov.

Ljubiteljsko se je ukvarjal s številnimi športnimi disciplinami, pri čemer je mlade navduševal za šport kot način življenja. Uveljavil je načelo, da je telesna kultura neločljivo povezana s kulturno in narodno identiteto ter s tem tlakoval pot številnim športnim in vzgojnim dejavnostim Slovencev v Italiji.

Med svojim petintridesetletnim delom v okviru Slovenskega planinskega društva Gorica je številnim generacijam približal kulturo gibanja in zdrav življenjski slog. Z delom je dokazal, da šport presega meje generacij, jezika in okolja ter da lahko postane most med ljudmi in narodom.

Posebno poglavje njegovega življenja je delo s skupinami mlajših tabornikov. Kot član in starosta mladinske organizacije slovenskih tabornikov v Italiji Rod modrega vala je z delom in zgledom vzgajal generacije mladih po načelih tovarištva, spoštovanja narave in odgovornosti do skupnosti.

Kot sodelavec Slovenskega raziskovalnega inštituta (SLORI) je raziskoval in publicistično opisoval številne poglede slovenske narodne skupnosti v Italiji ter uredil številne publikacije in zbornike, ki ohranjajo zgodovinski spomin o športnem, mladinskem in kulturnem gibanju Slovencev v Italiji.

Profesor Aldo Rupel je izjemni pričevalec časa, v katerem sta se ljubezen do športa in kulture ter predanost slovenski besedi prepletali v življenjsko poslanstvo. Kot organizator, predavatelj, raziskovalec, pisatelj in vzgojitelj je sooblikoval identiteto slovenske skupnosti v Italiji ter ji z zgledom vlival samozavest, toplino in trdnost.

Republika Slovenija se z državnim odlikovanjem profesorju Aldu Ruplu zahvaljuje za izjemni prispevek k razvoju kulture, športa in mladinske vzgoje v slovenski narodni skupnosti v Italiji. Njegovo življenjsko delo potrjuje, da sta šport in kultura hkrati gibanje telesa in pot k človekovemu dostojanstvu, povezanosti, kulturni in narodni zavesti.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
4. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za pomembni prispevek na področju humanitarnosti za zamejce v Italiji ter
pri oblikovanju in izvajanju programov za pomoč otrokom s posebnimi potrebami**

prejme

STANISLAVA SOSIČ

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Stanislava Sosič si že 45 let prizadeva za izboljšanje kakovosti življenja najšibkejših pripadnikov skupnosti, predvsem slovenskih mladoletnikov v zamejstvu.

Karierno je bila ves čas zavezana pedagoškemu poklicu. Od leta 1974 do leta 1978 je poučevala na šolah s slovenskim učnim jezikom v tržaški pokrajini. Na začetku osemdesetih let je bila pomožna učiteljica za otroke s posebnimi potrebami in namestnica ravnateljca. V obdobju 1984–1993 je bila zaposlena na deželni inštitutu Furlanije - Julijske krajine za pedagoške raziskave. V letih od 1993 do 2007 je bila ravnateljica na šolah s slovenskim učnim jezikom v tržaški pokrajini. Stanislava Sosič je tudi avtorica številnih priročnikov ter publikacij o vzgojnih težavah v večjezičnem okolju ter o posebnostih vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami.

Sklad Mitja Čuk je Stanislava Sosič ustanovila leta 1979 na Opčinah v spomin na tragično smrt sina Mitje. Ob ustanovitvi si je društvo zastavilo plemeniti etični cilj: pomagati otrokom, ki so na obrobju družbe zaradi začasnih ali trajnih telesnih, duševnih, družinskih, družbenih, šolskih ali vedenjskih težav.

Namen sklada je ohranjati, razvijati, gojiti in bogatiti vzgojo in kulturo sočutja. Sklad utrjuje slovensko kulturo, vzgaja in izobražuje, odpravlja odrinjenost in nelagodje, prizadeva si za kulturno in družbeno vključevanje, možnost zaposlitve ali delovnega vključevanja ter družinam in otrokom nudi podporo.

Stanislava Sosič je trdno prepričana, da imajo otroci s posebnimi potrebami pravico do socialnih storitev ter dostopa do prilagojenih kulturnih in športnih dejavnosti v svojem maternem jeziku – slovenščini. Brez pomoči in trdega dela številnih posameznikov in več zamejskih društev Sklad Mitja Čuk ne bi postal to, kar je danes: ustanova, ki upravlja večnamensko središče za osebe s posebnimi potrebami.

V vseh letih vodenja te ustanove je Stanislava Sosič dosegla številne cilje: od finančne podpore spremljevalcev slovenskih otrok s posebnimi potrebami v osnovnih šolah do zimovanj za revnejše družine in podpornega pouka šolskih predmetov; od poletnih taborov za mlade, ustanovitve vzgojno-zaposlitvenega središča za osebe s posebnimi potrebami do izgradnje in ustanovitve večnamenskega središča, kjer so našli zatočišče drugi manj srečni člani širše skupnosti, na primer prosilci za azil.

Republika Slovenija se z državnim odlikovanjem Stanislavi Sosič zahvaljuje za izjemni prispevek k družbenemu delu s šibkejšimi, ki je globoko osebno dejanje, a vse ozavešča o pomenu družbene solidarnosti in empatije. S svojim delom je ovrednotila življenje in dostojanstvo ranljivih in šibkejših članov družbe, ker verjame v kulturo sobivanja z drugimi in drugačnimi.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
5. točke 7. in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije
je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja
Republike Slovenije.

**Za več kot štiri desetletja oblikovanja slovenskega glasbenega, literarnega in splošnega
kulturnega prostora ter za neizmerljivi prispevek k slovenski glasbeni dediščini**

prejme

glasbeni projekt avtorjev pesnika Kajetana Koviča, skladatelja Jerka Novaka in
pevke Nece Falk

»MAČEK MURI IN MUCA MACA«

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Leta 1979 so vsestranski umetniki Neca Falk, Jerko Novak in Kajetan Kovič, ki so sodelovali že v glasbeno-gledališkem projektu Zlata ladja, na skupnem gostovanju na Švedskem dobili odlično idejo. Maček Muri, dotedanji knjižni junak, naj postane še glasbeni junak. Pesnik in pisatelj Kajetan Kovič je mačjim pesmim iz svoje knjižne uspešnice Maček Muri (1975) dodal nove in leta 1984 sta se iz ljubljanskega studia Metro razlegla izjemni glas pevke Nece Falk, ki je udarne rokavske tone zamenjala z nekoliko drugačnimi ritmi, ter nalezljiva glasba skladatelja in kitarista Jerka Novaka. Ob spremljavi izvrstnih glasbenikov je nastala kaseta Maček Muri in muca Maca. Likovno podobo Murija in Mace je izrisal slikar in ilustrator Kostja Gatnik. Pesmi o mačjih junakinjah in junakih so v naslednjih desetletjih postale multimedijska uspešnica (radijska igra, TV-muzikal, kaseta, CD-ji, LP-plošče, vinilke).

Ostalo je nesporni del slovenske glasbene zgodovine. »Muce bele, muce črne, muce zlate in srebrne« so s tankočutnim vokalom Nece Falk v spanec zazibale generacije otrok. Popevke o mačku Muriju in mucu Maci, mucku Mijalku, krasnem Pepetu, velikem Čombetu, brkatem Marku ter številnih drugih junakih iz Mačjega mesta je bilo v naslednjih desetletjih slišati iz radijskih in televizijskih sprejemnikov, kasetofonov, cd-predvajalnikov in gramofonov. Številni in množično obiskani koncerti mačje godbe z vrhunskimi glasbeniki so se iz zgodnjepopoldanskih ur selili v poznejše, večerne ure, iz vrtcev in šol pa v klube in na »resne« koncertne odre. Kot Katzer Muri & Kätzchen Matzi ter Mury the Cat & Matzie-Catsie so v novem tisočletju prestopili tudi meje.

Celoviti glasbeni projekt Maček Muri in muca Maca, ki ga dopolnjujeta še fotografska razstava in dokumentarni film, je umetniško delo, ki že več kot štiri desetletja pomembno bogati slovenski kulturni prostor. Presega okvir običajne otroške produkcije, saj s subtilno glasbeno, pesniško in interpretativno močjo oblikuje občutljivost in kulturno zavest generacij otrok, staršev ter vzgojiteljev.

Pesmi o prebivalcih Mačjega mesta niso le otroške pesmice, temveč vrhunsko izdelane zgodbe o vsakdanjih radostih, stiskah, prijateljstvu in sobivanju, ki nosijo univerzalna, trajno aktualna sporočila. Projekt, ki so ga ustvarili Neca Falk, Jerko Novak in Kajetan Kovič, je eden najpomembnejših presežkov slovenske glasbene in literarne ustvarjalnosti za otroke. Neca Falk je s svojim čutnim, iskrenim in tehnično dovršenim vokalnim podajanjem likom vdihnila toplino, duhovitost in življenje, zaradi katerih Maček Muri in muca Maca še danes živita v kolektivni zavesti. Jerko Novak je s premišljeno glasbeno kompozicijo ustvaril brezčasne melodije, ki še vedno zvenijo sveže, igrivo in umetniško dovršeno. Kajetan Kovič je s hitro zapomljivimi, duhovitimi in vrhunskimi verzi o mačjih junakih, v katere je vpletel marsikatero človeško lastnost, ustvaril ikonične literarne in glasbene like.

Plod njihovega ustvarjalnega sodelovanja je glasbena pripoved, ki po kakovosti dosega vrhunce svetovne otroške glasbene umetnosti. Delo Maček Muri in muca Maca je v več generacijah postalo simbol slovenske kulturne identitete, prisotno v družinah, vrtcih, šolah in kulturnih ustanovah. Več desetletij ostaja enako ljubljeno, citirano, poustvarjano in spoštovano.

Z barvitostjo glasbenih slogov, izjemno vokalno interpretacijo in brezčasnimi besedili je glasbeni projekt Maček Muri in muca Maca dosegel izjemni odziv javnosti ter prerasel v glasbeni in družbeni fenomen, ki navdušuje nove in nove generacije poslušalcev.

Brezčasna mačja godba »za otroke od tretjega do devetdesetega leta starosti« je postala del obveznega repertoarja malih in velikih otrok. Z nesporno kakovostjo in simpatično »nalezljivostjo« je navdušila širši slovenski prostor ter postala del slovenske glasbene dediščine. Njena priljubljenost ostaja nesporna tudi v 21. stoletju. Kot pravi Neca Falk, »Muri zdaj potuje skozi prostor in čas. In tudi, ko nas več ne bo – čez tisoč let ali še prej – bo Muri še vedno tukaj«. Zato glasbeni projekt avtorjev pesnika Kajetana Koviča, skladatelja Jerka Novaka in pevke Nece Falk »MAČEK MURI IN MUCA MACA« prejme medaljo za zasluge Republike Slovenije.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter
5. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije je
predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja Republike Slovenije.

**Za prispevek k pravni ureditvi posebnih pravic romske skupnosti ter njihovi vključenosti
v družbeno, kulturno in politično življenje v Republiki Sloveniji**

prejme

ROMSKO DRUŠTVO ROMANI UNION MURSKA SOBOTA

MEDALJO ZA ZASLUGE.

Romsko društvo Romani Union Murska Sobota je ena ključnih organizacij v zgodovini političnega, družbenega in kulturnega uveljavljanja romske skupnosti v Sloveniji. Njegovi začetki segajo v leto 1986, ko so se mladi romski aktivisti iz Prekmurja začeli zavzemati za izboljšanje položaja Romov v slovenski družbi. Svoja prizadevanja so oktobra 1990 na občnem zboru na Pušči nadgradili z ustanovitvijo politične organizacije Romani Union — Zveza Romov Murska Sobota.

Že v prvih letih delovanja je organizacija pobudo za ureditev ustavnega položaja Romov poslala Skupščini Republike Slovenije in predlagala pravno ureditev posebnih pravic romske skupnosti. Z dolgoletnim delom je organizacija pomembno prispevala k političnemu sodelovanju Romov in njihovi zastopanosti v lokalnih skupnostih. Zaradi njenega prizadevanja je bil že leta 1996 izvoljen prvi romski svetnik v Sloveniji. Organizacija Romani Union Murska Sobota je v devetdesetih letih aktivno sodelovala pri oblikovanju volilnega imenika romske skupnosti in pripravi zakonodaje o posebnih pravicah Romov, s čimer je pomembno prispevala k vključevanju Romov v politično življenje na lokalni in državni ravni.

Aprila leta 1996 se je politična organizacija preoblikovala v Romsko društvo Romani Union Murska Sobota, ki dolgoletnim delovanjem vse do zdaj ostaja pomemben steber romske civilne družbe v Republiki Sloveniji.

Republika Slovenija se z državnim odlikovanjem zahvaljuje Društvu Romani Union Murska Sobota za neprecenljivi družbeni prispevek na področju pravne ureditve posebnih pravic romske skupnosti, ter s tem za prispevek k razvoju odprte in vključujoče družbe ter za krepitev medkulturnega dialoga in spoštovanje človekovih pravic.